మా ఇల్లు భారతదేశం అనుకోండి. దానిలో ఉన్న ఆరు గదులు వివిధ రాష్ట్రాలు. వాటిలో కాపురం చేస్తూన్న మా కుమారరత్నాలు ముఖ్య మంత్రులు. కోడలు పిల్లలు గవర్నర్లు. మనుమలు ప్రజలు, మధ్య హాలు కేంద్ర పాలిత ప్రాంతం. పెరటివోని సన్నజాజి పందిరి పార్లమెంటు భవనం. నేను మగ వేషంలో ఉన్న ఇందిరా గాంధీని. ఇంత వరకు నాకు రబ్బరుస్టాంపుగా ఉపయోగ పడిన మా ఆవిడ పర్వతవర్ధని ప్రెసి డెంటు అనుకోండి. ఇక మిగిలింది భారతదేశాని కున్న ప్రాచీన వైభవం. తరతరాలుగా మా ఇంటి చూరును పట్టుకుని వేలాడుతూన్న బూజుతో పోల్చుకుంటే సరిపోతుంది.

ప్రజాస్వామ్యం అన్నా, ఇందిరా గాంధీ నినాదాలన్నా, విప్లవం అన్నా, కాకరకాయ కూరన్నా నాకు గిట్టును, గిట్టును;గిట్టదు గిట్టదు. పర్వతవర్ధని ఇందిరాగాంధీ మనిషి. ప్రతిపక్షాల వాళ్ళు టాక్సీ ఏర్పాటు చేస్తానన్నా వినకుండా నడిచి పోయి ఎన్నికలలో ఓటు వేసి ఆమె పార్టీ వాడిని గెలిపించింది. విప్లవభావాలంటే ఆమెకు గిట్టవు. కాకరకాయంటే ఆమెకు దోస్తు. ఇట్లా చిలకా గోరింకల్లా క్రమాలం కారంలా మా భావాలు ఈ ఏభై ఏళ్ళుగా కలిసే ప్రయాణం చేశాయి. పర్వతవర్ధని నాకు పెళ్ళాం కాదు— ప్రేయసి అనిపిస్తుంది. ఆమె విషయంలో నేనుకూడా అంతే! మొగుణ్ణి కాను — ప్రియుణ్ణి అనిపిస్తాను.

పంక్షణంగా ఇలా పట్టేరు మీద బండి నడకలా సాఫీగా సాగుతూన్న మా కుటుంబరథం నెధవ సిద్ధాంతాల మూలంగా రచ్చ కెక్కవలసి వచ్చింది. సీతా, సుమిత్రా — సారసాటు. సుమిత్ర లిస్టులో లేదు. కొట్టివేయండి సుమతి, సుకన్య, చంద్రమతి వగైరా పతివ్రతలు పుట్టిన దేశంలో జన్మించి, వ్రతాలు, నోములు నోచి, హరికథలు, పురాణాలు విని, సంప్రదాయాన్ని నరనరాన జీర్ణించు కున్న పర్వతవర్ధని భర్తనైన నా మీద తిరుగుబాటు చేసి, చేయించి నాయ కత్వంలో మార్పు రావాలంటూ ఆడ పులిలా ఘీంకరించింది. పులి ఘీంక రించదు కాబట్టి అది ఏం చేస్తుందో అట్లా చేసింది.

అన్నిటికంటే తంత్రం ముఖ్యమైన ప్రజాస్వామ్య గణతంత్ర రాజ్యం మనది. సోషలిజం మన ఊపిరి. సోషలిజం మన ప్రాణం. భారతదేశం రాజకీయంగా స్వతంత్రం సంపాదించిన దగ్గర నుండి మన దేశంలో గాంధీ సోషలిజం, నెహ్రూ సోషలిజం, ఇందిరా సోషలిజం అంటూ ఎన్నో రకాల సోషలిజాలు వ్యాప్తిలోనికి వచ్చి పేద ప్రజలను ఉద్ధరించాయి. నాకుకూడా సొంత సోషలిజం ఉంది. పర్వతవర్ధని కిది నచ్చలా. ఆమెకుకూడా ఒక సోషలిజం ఉందేమో! నా మీద తిరుగుబాటు చేసింది. ఆడది మగవాడి మీద తిరుగుబాటు చేసిందంటే ముక్కు మీద వేలేసుకునే దేశం మనది. ఏటు వెడి ఆ ముక్కు, వేలు ఉండాలి వేసుకోవ డానికి . . . ఇది అందరూ ఒప్పుకునే విషయమే కదా!

శాతవాహనులు, ఇక్ష్వాకులు పరి పాలించే రోజుల్లో మాతృవ్యవస్థ అమల్లో ఉంది. అప్పుడు మగవాళ్ళు తమ పేరుకు ముందుగా తల్లి పేరును తగిలించుకొని ఫలానా ఆమె కొడుకు నంటూ తిరిగే వారు. కాలం మారిపోయింది. పురుష స్వామ్యాన్ని నాటికి నూరు పాళ్ళు అంగీక రించిన రాజ్యాంగం మనది. వందేమాత రం గీతానికి ఓట్లు పడక, జనగణమన అధినాయకుడే జాతియగీతంగా మారి రాజ్యాన్ని పరిపాలిస్తున్నాడు. ఇన్ని రకాల ఉదాహరణలు కోట్ల కొలదిగా ఉంటే ఈ పర్వతవర్ధని లాంటి వాళ్ళు విప్లవ బీజాలు వెదజల్లినా ఒరిగేదేమీ ఉండదు. మన వ్యవస్థకు చిల్లికూడా పడదు. విప్లవాలు విఫలమౌతాయి. ఇది చరిత్ర చెబుతున్న సత్యం.

స్వార్థం, రాజకీయం, పదవీ వ్యామోహం పర్వతవర్ధనిలో గూడు కట్టు కొని సోషలిజం, సాంఘిక అసమానత్వం, అధికార దుర్వినియోగం, పదవీలోలు పత్వం, మార్పిడి అనే కొత్త పదాలను సృష్టింపచేసి నా జేబులో ఉన్న తాళం చెవుల గుత్తిని హస్తగతం చేసుకోవ డానికి నానా విన్యాసాలు చేయించింది. నా సోషలిస్టు విధానాలను వంక పెట్టిన వాళ్ళు ఇంతవరకు ఎవరూ బాగుపడలేదు. అయినా, నే నేం తక్కువ తినలేదు. దాని మొగుడిగా నాకు అర్ధ శతాబ్దం అనుభవం ఉంది. పర్వతవర్ధని బలహీనత

మధుపాయి ఫోటో— ఆర్. ఉదయభాస్కర్ (తిరుచ్చి)

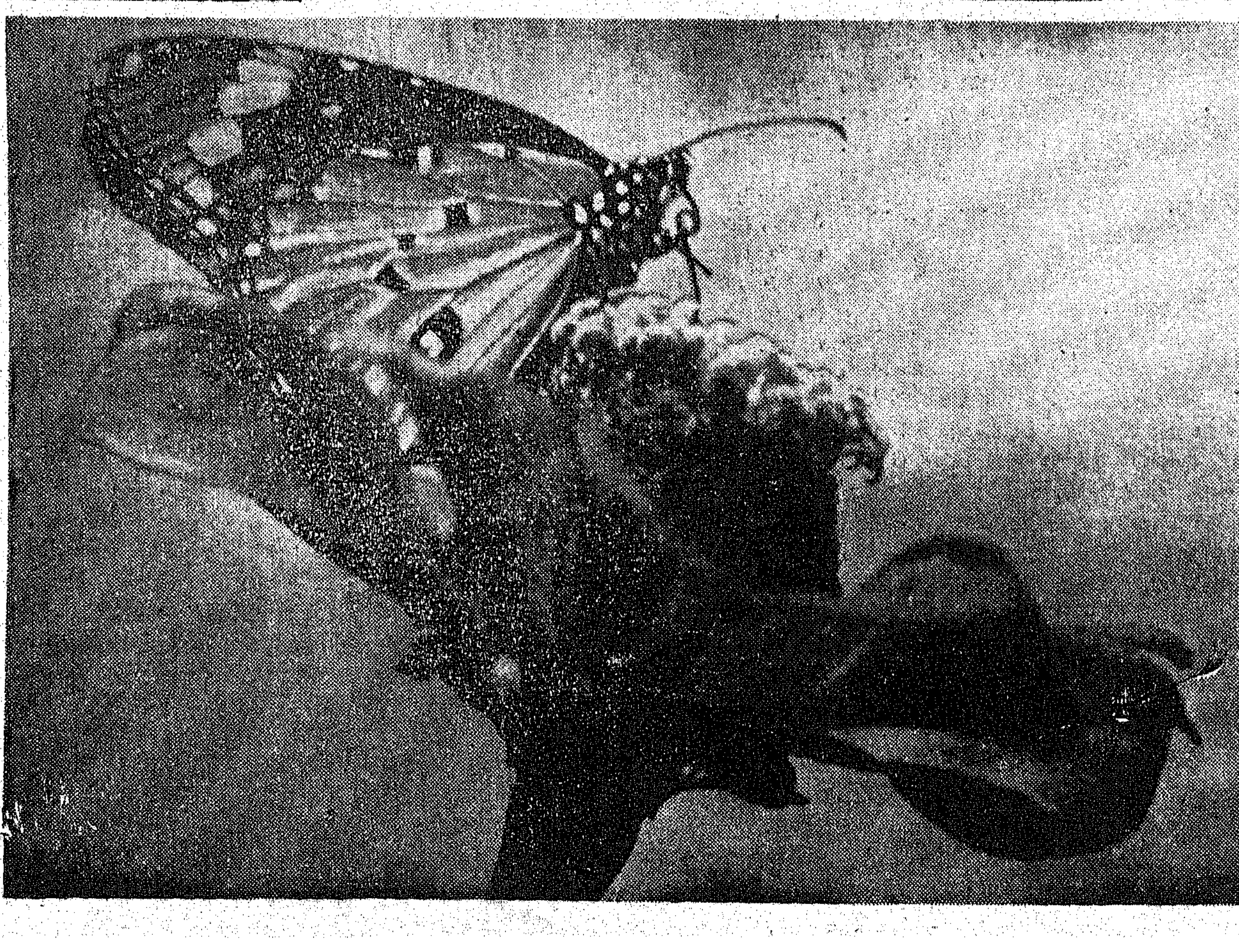

-ఆలపాటి లక్ష్మీనరసింహారావు

ఎక్కడ ఉందో నాకు తెలుసు. అందుకనే నిగ్రహంగా ఉపాయాలు అన్వేషించ సాగాను.

అసలు ఇంత అన్యోన్యంగా మేలు కానీ, కీడు కానీ బయటికి పొక్కకుండా ప్రజాస్వామ్యబద్ధంగా ఈడ్చుకొచ్చిన సంసారం ఇలా విడిపి కొట్టటానికి కారణమేమై ఉంటుందా అని ఎవరికయినా అనుమానం రావచ్చు. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ఆందోళన చెలరేగటానికి కారణమేమై ఉంటుందంటారు? ముల్కీ కారణం అన్నారు ప్రజలు. నాళ్ళతో చేరినట్లు ఉపన్యాసాలు చెప్పిన నాయకులు అసమానత అన్నారు. భూసంస్కరణల వల్ల అసంతృప్తి చెందిన భూస్వాములు, పారిశ్రామికవేత్తలు, కుటిలశక్తులు దీనికి కారణమన్నది కేంద్రం. అసలు కారణం ఆరు సూత్రాల పథకం కోసం ప్రజలు మొగం వాచి ఉన్నారని తరవాత అర్థం అయిందనుకోండి. అట్లాగే ఒక కోడలికి ఒంటినిండా నగలున్నాయని, ఒక కోడలికి పెట్టెనిండా చీరలున్నాయని, ఒక కోడలి గదిలో పందిరి మంచం, స్టీలుబీరువా ఉందని, ఒక దాని పేరున భూములున్నాయని... ఇట్లా తలా ఒకటి ఉండి, అందరికీ అన్నీ లేకపోవటానికి నేనే కారణం అంటూ పర్వతవర్ధని వాదించడం మొదలు పెట్టింది. తాను పెత్తందారయితే ఇటువంటి అసమానతలు పెచ్చు పెరగవు అనికూడా ప్రచారం కొనసాగించింది.

భారతీయులు అదృష్టవంతులు. వారికి వర్తమానం గందరగోళం, భవిష్యత్తు అయోమయం, భూతకాలం మధుర స్వప్నం. పరిస్థితుల ప్రాబల్యానికి పూర్తిగా మునిగిపోతూన్న నాకుకూడా గడిచిన కాలం మనోహరంగా, రంగుల కలగా కనిపించింది. ఆ రోజులు వేరు. అవన్నీ తెలుసవలసిన అవసరంకూడా ఉంది —అన్నిటికీ అవే మూలం కాబట్టి.

మనిషి సహజంగా వయసులో సమాజానికి ఎదురు తిరిగి అన్ని విలువలను తోసేస్తాడు. ముసలితనంలో రాజీ పడతాడు. పర్వతవర్ధని విషయంలో ఈ సిద్ధాంతం ఎదురు తిరిగింది. వయసులో ఉన్నప్పుడు నే నంటే దానికి అమిత ప్రేమ. తెల్లవార్లూ నిద్ర పోయే వాళ్ళం గాము. కాకులను, కోళ్ళను మేమే నిద్ర లేపేవాళ్ళం. ఇప్పుడు! నేను వరండాలో పడుకుంటే, అది వంటఇంటిలో. నేను వీథిలో ఉంటే, అది పెరట్లో. . . తలుచుకోనుగాని, తలుచుకుంటే ఎట్లాగో ఉంటుంది మనసుకు.

పర్వతవర్ధనికి పెళ్ళికాక ముందు, "వర్ధనమ్మ" అనే పేరు ఉండేది. నా కది "నాయనమ్మ" అన్నట్లు వినిపించేది. అందుకని పెళ్ళి అయిన తరవాత

మధ్యవర్తిత్వం

పట్టుదల వచ్చినపుడు మిత్రుల మధ్య కలహంలో మధ్యవర్తిత్వం పనికిరాదు, ఎంత న్యాయం చెప్పినా ఒక స్నేహితుని వదులుకోవలసి వస్తుంది. శత్రువులు, పేచీకోరుల మధ్య తగాయిదా అయితే, నీ మధ్యవర్తిత్వం వల్ల ఒక స్నేహితుని సంపాదించుకోనవచ్చు.

—జెరిమి టైలర్

అమాయకమైన దాని మొహం, వ్యవహారం అంతా చూచి ప్రేమ పుట్టి ఫాషన్‌గా కత్తిరించి "వర్ధని" అంటూ పిలిచాను. "ఊ" అంటూ మూతిని పొడుగు చేసి పలికింది ముద్దుగా. అట్లా మూతిని పొడుగు చేస్తే నే నాగలేనని దానికి బాగా తెలుసు.

మా నాలుగో వాడు ఛత్రపతి శివాజీ పుట్టిన తరవాత దానిలో బరువైన భావాలు ఉత్పన్నం కావటం మొదలు పెట్టాయి. దానితో తూకంకూడా పెరగసాగింది. అప్పటినుండే రెండు జాకెట్ ముక్కలను కలిపేసి ఒకటిగా కుట్టించడం మొదలుపెట్టింది. మనిషిగుండ్రంగా, నేవళంగా తయారయి, మెడ తిప్పి మాట్లాడటం మానుకుంది. నా మీద పెత్తనంకూడా చెలాయించసాగింది. పిల్లల్ని పుట్టించిన తరవాత పెళ్ళానికి మొగుడిమీద అధికారం ఎక్కువవుతుంది. ఇది స్వానుభవం మీద చెబుతున్న సుభాషితం.

ఆ రోజుల్లో వర్ధనిని చూచినప్పుడల్లా నాకు వింధ్య, సాత్పూరా పర్వతాలు, ఒకప్పుడు మనకు పెట్టని కోటగోడలా ఉండి ఇప్పుడు చైనా వాడి దాడివల్ల మరో రకంగా మారిన హిమాలయా పర్వతాలు గుర్తుకు వచ్చేవి. అందుకని పెట్టిన్దాన్ని బుగ్గలు సాగదీసి "పర్వతవర్ధని" అంటూ పొడుగ్గా మార్చి వేశాను. అప్పుడు మా అనుబంధం పవిత్రంగా ఉండేది. నే నే పేరుతో పిలిచినా అనురాగంతో పలికేది; అలిగేది కాదు. పర్వతవర్ధని లావుగాఉన్నా అభివృద్ధి నిరోధకురాలు కాదు. తరువుకు, ఆమె శరీరానికి ఎంత మాత్రం సంబంధం లేదు.

ఇప్పుడు ప్రతి వస్తువు రేట్లు పెరిగాయి. రేట్లు ఇట్లా దారుణంగా పెరగటానికికూడా ఆమె లావు కారణం కానేరదు. అట్లా అని నా తెలివితక్కువ తనంకూడా కారణం కాదు. వస్తువుల ధరలు పెరగటానికి, నిరుద్యోగం బలవటానికి, దొంగనోట్లు ముమ్మరం కావటానికి, లంచగొండితనం నిస్సిగ్గువిడిగా రాజ్యం ఏలటానికి, స్మగుల్డ్ వస్తువులు ప్రవాహంలా దేశం నలు మూలలా విస్తరించటానికి ప్రభుత్వం ఎట్లా కారణం కాదో, అట్లాగే మేమిద్దరం కేవలం నామమాత్రులం. వచ్చే ఆదాయం సరిపోక పోవటానికి సవాలక్ష కారణా లుంటాయి. అవన్నీ చెప్పటం ప్రభుత్వాధినేతకు సాధ్యం కాని విషయం. ఏవో విదేశీ శక్తులు ఇదంతా చేస్తున్నట్లు చెప్పుకొని సరిపుచ్చుకోవాలి.

పారిశ్రామిక విప్లవం ఉమ్మడి కుటుంబాలను బ్రతుకు తెరువు పేరుతో నిలువునా చీల్చేసి వేరు వేరు సంసారాలుగా విడదీసింది. దాని ప్రభావం మా మీద పడలేదు.

'ఇద్దరు లేక ముగ్గురు చాలు' అనేది ఎర్రత్రికోణం నినాదం. దానికి మా ఓటు ఎప్పుడూ ఉంది. 'అంతరాత్మ ప్రబోధం అన్ని విషయాల్లోను వర్తించదు' అనే తత్త్వం కలవాడినికాను నేను. కాకపోతే వరసగా మగపిల్లలు పుట్టటంతో లాభకరమైన వ్యవహారానికి జనగణమన పాడటం మాకు ఇష్టం కాకపోయింది. ఆరుగురు మగపిల్లల తరవాత ఏడోది ఆడపిల్ల అయింది. ఇకనుండి వరసగా ఆడపిల్లలు పుడతారేమోనంటూ భయం వేసి, ఇద్దరం సంప్రదించుకొని నేను ఆపరేషను చేయించుకున్నాను. పుట్టినదానికి "సమాప్తం" అంటూ నామకరణం చేశాము. సమాప్తం మొగుడికి ఢిల్లీలో 'బ్యూరో ఆఫ్ ఇకనామిక్స్'లో పని. ఇద్దరు పిల్లలతో సుఖంగా ఉన్నారు.

మా పెద్దవాడి పేరు స్టాలిన్‌బాబు. ఇదివరలో వాడిపేరు చెప్పడానికి భయపడేవాడిని. అప్పట్లో కమ్యూనిస్టులను దేశద్రోహులంటూ జైళ్ళలో కుక్కేసింది ప్రభుత్వం. ఇప్పుడు ఎవరు కాంగ్రెసో, ఎవరు కమ్యూనిస్టో కనుక్కోలేనంతగా జిగురు రాసుకొని అతుక్కుపోయి ఇద్దరూ ఒకటే అయిపోయారు కాబట్టి ధైర్యంగా చెబుతున్నాను. వాడు ఎమ్. ఎ. పూర్తి చేసి కాలేజీ లెక్చరరుగా ఎనిమిది వందలు తెస్తున్నాడు. ఇద్దరు పిల్లలు.

రెండోవాడు విన్‌స్టన్ చర్చిల్. పేరు నిలబెట్టుకోవటానికి లంక పొగాకు చుట్ట చాటుగా కాలుస్తాడు. ఇంజనీరుగా పనిచేస్తూ ఆరు వందలు ఇస్తాడు. పై సంపాదన ఎక్కడ దాస్తాడో భగవంతుడికి ఎరుక. దమ్మిడీ గతికనని ఒట్టేసుకుంటాడు. సత్యంవద, ధర్మంచర అనే సిద్ధాంతాలకు, ఆచరణకు సంబంధాలు దూరమైన దీని కది విడివిడి సత్యాలై కూర్చున్నాయి కాబట్టి సరిపోయింది. లేకపోతే ఈ లోకం ఏనాడో మన్నై పోయేది. అయినా, దమ్మిడీలు చలామణిలో లేవు కాబట్టి గతికి ఉండడు. వాడికి ముగ్గురు పిల్లలు. ఆ పైన పెళ్ళానికి ఆపరేషను. . .

మూడో వాడు మహాత్మాగాంధీ. గరీబీ హటావో, సాంఘిక సంక్షేమం, హరిజనోద్ధరణ, సహకార వ్యవసాయం, వారాని కొకపూట డొక్క మాడ్చుకోవటం లాంటి నినాదాలు వచ్చినప్పుడల్లా అర్థమైన, అర్థంగాని పార్టీల్లో చేరి చచ్చే చాకిరీ చేసి చేతులు కాల్చుకున్నాడు. కొన్నాళ్ళు రచనలు చేస్తూ తిరిగాడు. రాజకీయాలు 'వంగుడు — దూకుళ్ళు' అటువంటివి. కాసేపు ఎక్కటం, కాసేపు వంగటం దానిలో వారి లక్షణం. "దేనికీ పనికి రాని వెధవలు రాజకీయాల్లో రాణిస్తారు" అన్నాడు బెర్నార్డ్ షా. దీనివల్ల చాలామంది కుర్చీ లెక్కారు. తెలివి గలవాడు కాబట్టి గొంగళిలా నడి ఉంటే చూడలేక తెలిసిన వాళ్ళతో చెప్పించి పిల్లదాన్ని పాఠ్యపుస్తకాలు రాసే పనిని ఇప్పించాను. రాజకీయాల్లాగానే దీనికీ పెద్ద చదువు అవసరం లేదంటాడు. మూడు వందలు గ్రాస్తాడు. ఒక ఆడపిల్ల.

నాలుగో వాడు ఛత్రపతి శివాజీ. గర్వం గీకదు—ఒకరిది కాదు. అసలే. వల్ల కళ్ళబోడు పెట్టి జులపాల జుట్టు పెంచి తిరుగుతుంటాడు. బి. ఎ. లో పాసై చదువుకు గంట వాయించి, అడ్వర్‌టైజ్‌మెంట్ కంపెనీలో చేరాడు. నాలుగు వందల జీతం. ఇద్దరు పిల్లలు. ఒక మగ, ఒక. . .

అయిదోవాడు గౌతమబుద్ధుడు. సేల్సు టాక్సు ఆఫీసులో యు. డి. సి. గా నాలుగు వందలు ఇస్తాడు. వాడికి భక్తి ఎక్కువ. పొద్దునే లేచి స్నానం వగైరాలు చేసి, అమ్మవారి బొట్టుతో వెంకటేశ్వర స్వామి వారి పటం ముందు కూర్చుని తొమ్మిదైందాకా లేవడు. వాడి ఖర్చులన్నీ ఊళ్ళో దుకాణాల మీదుగా వెళ్ళి పోతాయి. రోజు కో రకం వస్తువు తెచ్చి గదిని నింపుతాడు. సంవత్సరం మొదట్లో అందరికీ కాలెండర్లు, డైరీలు పంచి పెట్టే డ్యూటీ వాడిదే. ఒకమగనలుసు— చీనుడిముక్కు వేసుకొని, లాగును ఎగబీక్కుంటూ! వాడు ఆరో క్లాసు వెలిగిస్తున్నాడు.

ఆరోవాడి విషయంలో నాకు, పర్వతవర్ధనికి అభిప్రాయ భేదాలు వచ్చాయి. వాడికి "జ, ర తు డు" అంటూ పేరు పెడతానని నేను డఫ కాదు

"విస్మయం" అని పెట్టుకొని [illegible] "ఆ పేరు [illegible]" అంటూ [illegible] — "[illegible] పెట్టుకొన్నావు [illegible]?" అంటూ [illegible] చేసింది.

"ఆ. అద్భుతంగా! అందరూ [illegible] ఆనందిస్తున్నారు" అన్నాను [illegible]. అప్పటికింకా పర్వతపర్వనిలో [illegible] ప్రవేశించలేదు. [illegible] — "నా ముద్దు [illegible]!" అంటూ మురిపెంగా [illegible]. [illegible] వెళ్ళడానికి [illegible] లేదు [illegible], ఇదేం కోరిక? విస్మయం [illegible] కోరిక! [illegible] ఉండేవాళ్ళు! [illegible] అది [illegible] ఉంటుంది.

మూతిని [illegible] పెదాలు [illegible]. ముద్దులు కురిసే ఆడవాళ్ళంటే నాకు చాలా ఇష్టమని మొదటే చెప్పాను. ఈ రహస్యం అనాదిగా తెలుసు [illegible] పర్వతపర్వని అప్పుడు అమలులో పెట్టింది. దాని బుగ్గలు, మురిపెం చూసేసరికి నాకు ముచ్చట వేసి 'విస్మయం' అంటూ పేరు పెట్టేశాను. అట్లా మొదటిసారిగా పర్వతం పలుకుబడిని పెంచేసుకుంది. అనాటి నుండే దానికి ఆత్మవిశ్వాసంకూడా పెరిగింది.

విస్మయం [illegible] ద్విగుణంగా కండలు పెంచేశాడు. [illegible] హనుమంతుడి [illegible], మణికట్టుకు [illegible] కడియం పెట్టి [illegible] తిరిగాడు. ఇప్పుడు [illegible] దిగజారిన [illegible]. [illegible] ఇదీ వాడి [illegible]. [illegible] ఈ సమాచారాన్ని [illegible] చేశాడు. [illegible] చేరడానికి [illegible] ఇచ్చింది. [illegible] ఏదో కాదు, కాటుకో...

ఓ [illegible] చెప్పాలన్నారు. వాళ్ళు నా ఇష్టానికి [illegible] ఉంటారు. వాళ్ళకి [illegible] పేర్లు [illegible]. రాజకీయ నాయకుల [illegible] పునాదిరాళ్ళనీ ఎలాగుర్తు పెట్టుకోలేరో, అట్లాగే ఈ ఆడవాళ్ళ పేర్లుకూడా జ్ఞాపకం పెట్టుకోవడం నాకు అలవి మాలిన పని. అందుకే పెద్దదానా, నాలుగో దానా, చిన్నదానా అంటూ పిలుస్తాను.

[illegible], బ్రా, [illegible], జీ, చెప్పాలంటే... ఇట్లా ఎవరికి ఏ [illegible] ఇంటి [illegible]. [illegible] రెండు సినిమాలు [illegible] గాజులు, [illegible] పాటలు.

ఇదంతా ఎందుకు చెప్పానంటే [illegible] కలిగి [illegible] వాళ్ళకూడా! [illegible]. [illegible] మా [illegible] ఇంటివాళ్ళు [illegible] లేపేసి [illegible] పెంచేసుకుందామని మా ఆమె ఆశ. [illegible], సభ్యులకు ఆలవాలమైన మా ఇంటిని మార్చటం నాకు ఇష్టం లేదు. అందులోని ప్రతి ఇటుకపెల్ల ఒక్కొక్క మొహెంజోదారో అయి నాకు కథలు చెప్పగలదు. అందుకే [illegible] లేదు. దానితో రగులుకుంది [illegible].

[illegible] సంపాదించు [illegible] అత్తవారింట్ల [illegible] పెంచేసుకుని [illegible]. [illegible] అది సహజమే. [illegible] అప్పుడు [illegible]. [illegible] అద్దె [illegible] అయినా [illegible]! ఇది ఎంత [illegible], వాళ్ళు అని [illegible] "ఎవరికి [illegible]" [illegible]. నా బలహీనతలను [illegible] — "[illegible]" అని అందరినీ [illegible] వేయించసాగింది.

[illegible] కింద నీరు ఎటు నుండి ఎటుకు ప్రవహిస్తుందో తెలుసుకోవటం కష్టం. పర్వతపర్వని లేపిన దుమారం చినికి చినికి గాలివాన అయింది. కారణం తెలియకుండానే ఉద్రేకాలు పెరిగిపోయాయి.

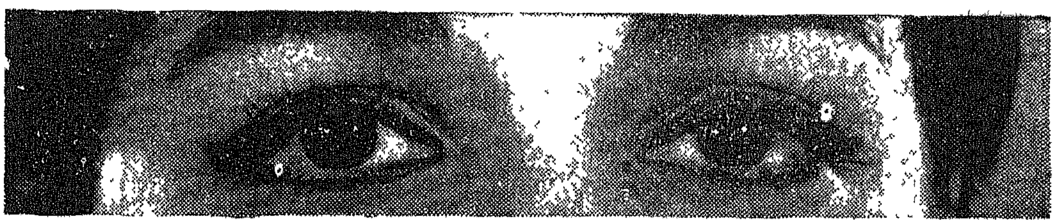

కళ్ళజోడు లేకుండ మీరు కంటి చూపు పొందగలరు!

మీకు ఇంతకన్న ఎక్కువ ఆనందాన్నిచ్చేవార్త మరొకటి ఉంటుందా!

'కాంటాక్ట్ లెన్స్' లను వాడండి

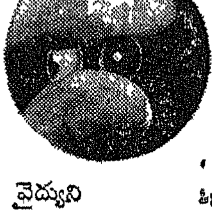

ఈ 'కాంటాక్ట్ లెన్స్' లు హ్రస్వదృష్టి, దూరదృష్టి మరియు అఫాకిక్ (కాటరాక్టు అపరేషను పిమ్మట), కెరాటోకోనస్, అనిసోమెట్రోపియా, అనిసికోనియా, పాలియోపియా మొదలైన దృష్టిదోషములు కలవారికి ఉత్తమమైనవి.

'కాంటాక్ట్ లెన్స్' లను మీ కంటి పాపలకు మీకుమీరే సులభంగా పెట్టుకొనవచ్చును... తీసివేసికొనవచ్చును - కొద్దిదినముల అభ్యాసంతో, మీ కళ్ళకు పెట్టుకొన్న ఈచిన్న 'కాంటాక్ట్ లెన్స్' లు ఇతరులకు అగుపించవు. కనుక మీ సుందర ముఖంలో ఎట్టిమార్పును వుండదు.

మీ కంటి వైద్యుని సంప్రదించండి

ఇతర వివరములకు: ఆసియా కాంటాక్ట్ లెన్స్ లేబొరెటరీ

4/1, ఆండర్సన్ రోడ్,

మద్రాసు-600 006

ఫోన్: 87033

వేలు పెడితే పాకిస్తాన్ వ్యవహారం అయి పోయి, బంగ్లాదేశ్‌లా చీలిపోయి ఆ తిర్మానం రిలీఫ్ ఫండ్‌లా కలకాలం కుటుంబానికి దగులుతుంది అనిపించ సాగింది.

పదవిలో ఉన్నవాళ్లు అనుభవించు అనే సొంత అభిప్రాయం పుష్కలంగా ఉన్నవాడిని కాబట్టి పర్వతవర్ధని పవర్ ఎంతటిదో చూద్దామని దానితో మాట్లాడ టం మానివేశాను. పర్వతానికి కొంత మంది తత్తాలు—వీరేంద్ర గొడవల్లో జయప్రకాష్, ప్రతిపక్షాలు, విద్యార్థు లలా—ఉండే ఉంటుంది. మతాభిమానం, కులాభిమానం అమితంగా కల జాతి మనది. బహుశా దానికి కొడుకు పుట్టి ఉండవచ్చు.

జాతి సౌభ్రాతృత్వ పరిరక్షణార్థం మగ వాళ్ళకూడా ఒకటి కావలసిన అవసరం వచ్చి పడింది. కదిపి చూశాను. అందరూ పెదవాయిదే! "మా గొడవల్లో ముమ్మల్ని ఇరికించకండి" అన్నట్లు చూచి తప్పుకున్నారు. పదవిలో ఉన్న మజా వాళ్ళకేం తెలుసు? లేపు ఉన్నా ఉంటూ అభ్యతంగా తెలుసుకున్నవాడు కూడా ఉన్న పదవిని వదులుకో లేడు. మన దేశంలో రాజకీయ రంగంలో ఉన్న వారంతా తరతరాలుగా పదవిని పట్టుకొని వేలాడుతూ ఉండటానికి హేతువేమిటి? ఓటమి రాకపోవటం, మరో ఉద్యోగానికి పనికిరాకపోవటం, అందులో ఉన్న పరు మానం మరొకదానిలో గిట్టక పోవటం అంటారు కాని, నేను ఒప్పుకోను. పదవికి మించిన గొప్పది పదవే కాబట్టి దానిని నేను వదల దలచలేదు. ఈ వ్యవహారంలో ఒటుపాక్కా లేని మనవలూ, మనవ రాండ్రూ ఉన్నారు. వాళ్ళంతా నాయు మమ్మ పెత్తనమే అంటూ నా కెందుకో అనుమానం వచ్చింది. ప్రతిపక్షాల పదవం విరగగొట్టాలంటే లంచాలు మెక్కటం, అందులో పనిచేసే ఉద్యోగులకు పై పెట్టుబడి గట్టా ఉచితంగా పంచి పెట్టడం, వాళ్ళు చెప్పిన పనులు అర్థాం తరంగా చేసి పెట్టడం లాంటి వ్యవహారా లన్నీ చేసి మన వైపుకు తిప్పుకోవడం అనేది ప్రజాస్వామ్య సిద్ధాంతం. అందుకని చాక్లెట్లు, పిప్పరమెంట్లు, బొంగుండలు, పిడత క్రింద పప్పు, బలుగడ్డ బట్టలు విరివిగా పంచి పెట్టి మంచి చేసుకో సాగాను.

గోటితో పోయే దానిని గొడ్డలి దాకా పెరగనీయటం విదేశాంగ విధానం అనిపించుకోదు. పర్వతం మన దగ్గరకు రాకపోతే మనమే పర్వతం దగ్గరకు వెళ్ళాలి అన్నాడో కుష్చేవ్. కాబట్టి చాటుగా పోయి, "నీ కేం కావాలని?" అన్నాను.

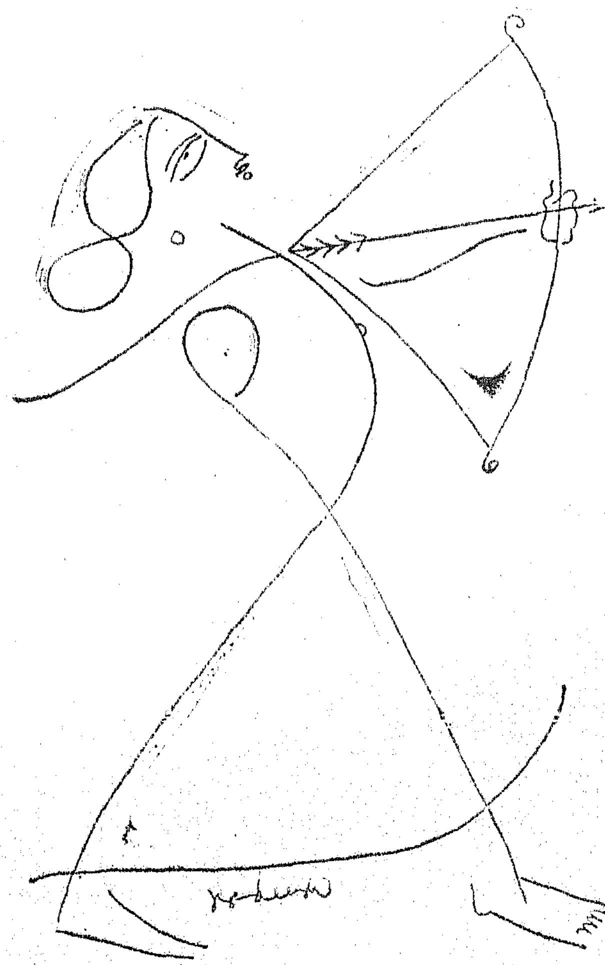

విల్లు   చిత్రం— జగదీష్ (మద్రాసు — 1)

పర్వతం జయప్రకాష్ నారాయణ్‌లా నవ్వి, క్రింది పెదవిని పై పంట్లతో నొక్కిపట్టి లాగుతూ—"మీకేం కావాలి?" అంది.

రెండు చేతులతోను బొంగరాల్లాంటి భుజాల్ని నొక్కి పట్టుకొని, "నవ్వక చెప్పు, నీ కేం కావాలో" అన్నాను.

"మీకు తెలియదా?" ముక్కు విరి చింది తనదే.

"మనలో మనకు ఎందుకీ తగాలు? వచ్చిన డబ్బంతా ఇద్దరం కలిసి ఖర్చు పెడతాము. నీ కెంత కావాలో నీవు తీసుకో — నేను వద్దన్నానా ఎప్పు డయినా!..."

"కేబినెట్ మంత్రి హోదాతో సమానం చేసి ప్రతిపక్ష నాయకుడి పదవిని నీకు వదిలి పెడతా సమ్మతమేనా?" అన్నట్లు చూశాను.

ముక్కును పైకెత్తి కండ్లని గుండ్రంగా తిప్పుతూ, "ఊహూఁ" అన్నది.

"మరయితే నీసిగ్గింక నీకు కావలసిం దేమిటో చెప్పు?"

"మా తాళం చెప్పు." అన్నది.

"నీకు నే నేమన్యాయం చేశాను. నీ అన్న కొడుకుకు బాంకులో ఉద్యోగం ఇప్పించడానికి ఎవరికీ తెలియకుండా అయిదు వేలు ఖర్చు పెట్టాను. ముసల్దాని పైనా నీ ఆనందమే నా ఆనంద మనుకుని రాళ్ళగాజులు, నెక్‌లేసు, చెంపసర్లూలు చేయించాను. నీవు కోరిన చీరెలు ఎంత ఖరీదు పైనా కొని తెస్తున్నాను. స్మగుల్డ్ రిస్టువాచీ—నీకు టైము చూడటం రాకపోయినా, నేషనల్ పెనాసానిక్—దానిని తిప్పటం నేను నేర్పిందే—నీ ముచ్చట తీర్చడానికి తెచ్చి పడేశాను. రిటైరయిన దగ్గర నుండి లుంగీలు, బనియన్లతో నెట్టుకొస్తున్నాను. ఒక్కటంటే ఒక్కటి బెల్‌బాటం కుట్టించుకున్నానా? ఎందుకు నా మీద కసి?"

ఆపరేషన్ వాళ్ళకి తాళి కలగడం కోసం పంటామణుడం తాగిన పిల్ల మొగం పెట్టాను. పర్వతవర్ధని చలించలేదు. పైగా చిలిపిగా చూసి మూతిని సాగదీసింది.

ఇంకొక సమయంలో అయితే ఏమి చేసేవాడినో కాని, ఆమె నాటకం ఫక్కున సినిమా హీరోయిన్లా లేక ఎంగిలి విస్తరాకులను ఎత్తి పట్టుకున్న పక్కా పల్లి పార్వతిలా అసహ్యాన్ని కలిగించింది. "పెండ్లికం ఇచ్చ దేనిపైనా ఒదులుకోవటానికి సిద్ధమే!" అంటూ ప్రకటించాను. ఆమెకు కావలసింది పదవేనాయె! "మా రిచ్చే దేమిటి? ఊరక లాక్కుంటాను" అన్నట్లు చూసింది.

ఆడవాళ్ళు నోటితో మాట్లాడరు. చూపులతో చెబుతుంటారు. నేను అటూ ఇటూ చూసి బనియను జేబులో నుండి అయిదొందలు తీసి పర్వతవర్ధని చేతిలో పెట్టి గుప్పెలి మూసేశాను. "ఎప్పుడైనా అవసరం వస్తే నాకు — లెక్క చెప్ప నక్కర్లే" అన్నాను. అవసరార్థం అన్ని త్యాగం చేస్తున్నట్లు మాట్లాడటం మనకి రివాజుగా వస్తున్న ఆచారం.

పర్వతం ఐదు వంద కాయితాల్ని నేక ముక్కలా చదివేసి విసనకర్ర చేసి నాకు విసిరింది. "కోయంబత్తూరు వలా మూలా! బ్లాక్‌మనీని బయటకు తీస్తున్నారా?" అంటూ బయటికే గొణుక్కుని—"కొడుకుల సంపాదన ఎంత కూడగట్టారు? లెక్కలు చెప్పండి?" అంది.

"లెక్కలు రాసే అలవాటు నాకు లేదని నీకూ తెలుసు" అన్నాను గంభీరంగా.

"అయితే, బాంకు అకౌంటులో బాలెన్సు ఎంత ఉంది?"

"నీ కా లెక్కలు అనవసరం. సంసారం సంక్షేమం కోరి వాటిని బయట పెట్ట దానికి వీలు లేదు. కావాలంటే మరో మూడు నెల ఐదుగు — ఇస్తాను."

"ఇకనుండి మనవళ్ళకూడా రోజూ రూపాయి లెక్కన ఇస్తూనే ఉంటారా?"

పెంటుక లాడిపోయి మూస్తున్నా ఉన్న నా తలకాయ మీద ప్రేమగా చేతితో నిమిరింది.

పర్వతవర్ధని సి. బి. ఐ. లా నా వెంట నుండి అన్నీ కనిపెడుతూనే ఉన్నదన్న మాట. ఇక నుండి జాగ్రత్త అవసరం అనిపించింది. ప్రతిపక్షంవాళ్ళు ప్రభుత్వ రహస్యాలను వెలికి తీయడం, ప్రభుత్వం దానికి కారణమైన ఆఫీసర్లని శిక్షిస్తామంటూ అవసరాన్ని దాటవేయడం మామూలు. ఇక్కడ ఆ నియమం వర్తించదు. ప్రభుత్వం అన్నా, నేనన్నా ఒకటేనాయె—అందుకని నోరు మూసు కున్నాను.

"రోజూ క్లబ్‌లో పేకాటకోసం ఎంత తగలేస్తున్నారు? ఎన్ని విస్కీ

[illegible] ఎవరు [illegible]? [illegible] ... [illegible] జాటిగౌరవ్ని [illegible] టానికి [illegible]. [illegible] చేసే [illegible] తెలిరాదు [illegible]. ... అనుకుని [illegible] బోయింది నా మనసు. అయినా [illegible] తెప్పరిల్లుకొని [illegible]— "[illegible]! [illegible] కోసం [illegible] నీ [illegible]. ఆ [illegible] [illegible]! [illegible], ఐ. ఏ. ఎస్., [illegible], [illegible] చదువులు, [illegible] [illegible].. అంతా [illegible]. [illegible]తో కలిసి [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] దారి అనుకో! విస్కీ అంటావా? [illegible] తో [illegible] చెప్పు? [illegible] అడుక్కులిసే [illegible] [illegible] టాపు లెవెల్ దాకా అందరూ తాగుతూనే ఉండేరి. పెద్ద వాళ్ళతో స్నేహం చేయటం వల్ల చాలా లాభాలున్నాయి. లస్ని ప్లాను ప్రకారం చేస్తున్నాను. నెల రోజు లాగు. నేను ఎందుకు చేశానో నీకు పూర్తిగా అర్థం ఉవుతుంది. ఇక స్వర్వందాల సంగతి. మన ఇంటిని పీకి అంతస్తులు వేయాలని అంటూనే ఉన్నావు గదూ! చూస్తూండూ— చూస్తూండూ జాక్ పాట్ తగిలాలి, అది పైకి లేవాలి. నన్ను అర్థం చేసుకోవే, చిన్నదానా!" బులిపించ డనికి బుగ్గపై చిటిక వేశాను.

పర్వతం ఎన్ను అర్థం చేసుకోలేదు. పైగా వ్యవహారం పెడతిరిగే పరిస్థితి దాపురించింది. రాజీ సంభాషణలు పూర్తిగా విఫలమయ్యాయి.

పర్వతవర్ధనితో మాట్లాడి పదిహేను రోజులయింది. లోగా మాకు చిలిపి తగాదాలు రాకపోలేదు కానీ, చీకటి పడ బోతుంది అనేసరికి అదో, నేనో తగ్గిపోయే వాళ్ళం. మనసు పీకినా నిగ్రహంగానే ఉన్నాను. దానికి లొంగటం జీవితంలో జరిగిని సంగతి. కానీ ఈ తాగుడు, పేకాట, గుర్రాలు వ్యవహారం కొడుకు లతో, కోడళ్ళతో ఊడదు కదా! దాని ముఖం అంత పని చేయదు. పతివ్రతలు భర్తల పరువును నడిబజార్లో ఊతికి ఆరవేయరు!

మధ్యాహ్నం కేంద్రపాలిత ప్రాంతంలో ఈజీకుర్చీలో పడుకుని తూగుతున్నాను. ఏవో వినాదాల్లాంటివి వినిపించి కళ్ళు తెరిచాను. విస్మయం కొడుకు ఆధ్వర్యంలో మనవలూ, మనవరాళ్ళూ చదువులు ఎగవేసి నిరసన ప్రదర్శనలకు దిగారు.

[illegible] మోకాళ్ళ [illegible], [illegible] — "[illegible]!" [illegible], "[illegible]" అన్నారు. [illegible] అన్నాను [illegible] అన్నారు.

పాహ్యా [illegible] [illegible] [illegible] న్నాయి.

"తాతా తాతా [illegible]
లాయ్యి గుండు ఉంత ఎండు."
"[illegible] పులుసు
[illegible]."
'మా [illegible] [illegible] లేవూ
[illegible]!"
"[illegible] [illegible]
తా [illegible] ..."

[illegible] [illegible] ఇట్లా సాగిపోతున్నాయి. నన్ను ఏమన్నా అను కొండి బాధలేదు కానీ, నా ముక్కు ఎంతో మాత్రం సహించను. ఈ సంగతి ఇంట్లో అందరికీ తెలుసు.

లక్షం ఖుభం తెలియని పసికందులకు అజ్ఞమాలిన విన్ని బోధించి వ్యక్తిగత ప్రయోజనాలకోసం రాజకీయాల్లోకి లాగటం క్షమించరాని నేరం. ప్రస్తుతం దేశంలో అందరూ చేస్తున్న పనే పర్వత వర్ధని కూడా చేసింది. పాల వంటి పసి పిల్లల మనసులను విషపూరితం చేసి, ఉసికొల్పి నన్ను సాధించుదా మనుకుంది.

మూడో వాడి పిల్ల అంటే నాకు ప్రత్యేకాభిమానముంది. నాకులాగే దానికి కూడా ముక్కు పొడుగు. "ఇటురావే!" అన్నాను. "నేను లాను" అంది. ఇంకా ముద్ద మాటలు పోలేదు.

"మా అమ్మవు కదూ! ఒక్కసారి రా!"

"ఎందుకు?"

"నీకు పెళ్ళిచేయటానికి."

వేలెడంత లేదు— "తాతయ్యా! డౌను డౌను" అంటూ పారిపోయింది. పెద్దాడి కొడుకు— "నిరంకుశత్వం" అంటూ ధణు తెగరగొట్టాడు. "నశించాలి" అంటూ అంటూ వరస కలిపేశారు.

నాకు కోపం వచ్చి కుర్చీలోనుంచి లేచాను. అంతా పారిపోయారు.

ఈ పసికూనలకోసం నేను చేయ నిది లేదు. ఎన్నిసార్లు మువ్వజీళ్ళు కొనిపెట్టాను, ఎన్నిసార్లు పీచుమిఠాయి తినిపించాను. ఎన్నిసార్లు తేగలు కొన్నాను. ఎన్నిసార్లు ... ఎన్నుకొని ఏం లాభం? చివరికి దాని పార్టీయే అయిపోయారు. ఎన్నికలలో ఎంత డబ్బు ఖర్చుపెట్టినా, చివరిసారిగా ఎవడు పొరలోట్లా అంది స్తాడో వాడికే ఓటు అన్నది జగద్విదిత మైన విషయం.

గొలము [illegible] పెళ్ళాం [illegible] [illegible] నా [illegible] [illegible] పిల్ల. [illegible] [illegible] నాకు భాగం [illegible]. "మామయ్యగారూ!" [illegible] కొనుకొని గోళ్ళు గిల్లుకో [illegible], [illegible] దానికి అంత ఖక్తి.

"[illegible] విషయం?" అన్నాను.

"అత్తయ్యగారు రెండు రోజుల నుండి భోజనం చేయటం లేదు."

"టిఫినేమైనా బాగా తిన్నదేమో! ఆకలయి ఉండదు."

"మంచినీళ్ళు కూడా [illegible] లేదు." [illegible] బుద్ధుడి పెళ్ళాం వెళ్ళిపోయింది.

[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ఎగవేయటం, ఇంటిలో ఉన్న పిరాసాలే తెచ్చి వీధిలో వేసి తగలేయటం, పికెటింగులు జరపటం, మీటింగులు పెట్టి నాయకత్వాన్ని దుమ్మెత్తి పోయటం, గొంతులు చించుకుంటూ బజార్ల వెంటబడి తిరగటం, రకరకాల నూక్తు లతో గోడల్ని ఖరాబు చేయడం— ఇంగ్లీషు వాడిని తరిమి కొట్టడానికి మన నాయకత్వం నేర్పిన విషయాల్లో కొన్ని. తర్వాత ఇవే ప్రజాస్వామ్యంలో జనాభిప్రాయ నిరూపణకు మార్గా లయ్యాయి. రిఫరెండం అవసరం వచ్చి నప్పుడు మనకు జ్ఞాపకానికి రాదు. రీకాల్ అసలే లేదు.

పర్వతవర్ధని నిరాహార దీక్ష నమ్మ శక్యం కానిది. శనివారం ఒక్కపొద్దు పేరుతో అన్నం కంటే ఎక్కువ లాగించే స్తుంది. చాటుగా ఆపిల్సూ, జంతికలు, మున్నుండలు, చల్ల పొంగలాలు మెక్కు తూనే ఉండవచ్చు. ఇందులో తప్పేమీ లేదు. దేశాన్ని, కాలాన్ని, పాత్రతలనుబట్టి పద్ధతులు మారుతుంటాయి. ప్రజల నిరసనను ప్రభుత్వం ఎంతకాలానికి గుర్తించక పోవటంచేత రిలే నిరాహార దీక్షలు వచ్చాయి. పూలదండ లుంటాయి. మనుషులు మారుతుంటారు. ఈ పద్ధతి ప్రకారం వంద సంవత్సరాలయినా ఉపో షాలు ఉండవచ్చు. ప్రజాస్వామ్య పరి రక్షణకు ఇటువంటి దీక్షలు, ఇటువంటి ప్రభుత్వం ఉండి తీరాలి.

పార్లమెంటు భవనానికి ప్రక్కగా ఉన్న వసారాలో పర్వతవర్ధని ముసుగువేసుకుని నులక మంచం మీద బంతిపూల మాలలా వర్వాలించింది. రెండో వాడి పిల్లలు మున్నుండలు పట్టుకొని తినమంటూ వాళ్ళ నాయనమ్మను బతిమాలుతున్నారు. "నసేమిరా" సద్ద తిల్లో, అది మూడంకె నుంచి దిగలేదు.

పిల్లలు నన్ను చూసి మున్నుండలు దాచుకొని పరిగెత్తారు. మంచం మీద

ఆశ్చర్యం
చిత్రం— ఇ. గోపాలరావు (పొన్నెకల్లు)

కూర్చుంటూ, "పర్వతం" అన్నాను ప్రేమగా.

ఆ సత్యభామ పలకలేదు.

"నీ ఒళ్ళు అసలే మంచిది కాదు. తిండి తిప్పలు మానేసి ఇట్లా పడుకో వటం నాకు బాధ కలిగిస్తోంది. నీ మాటను నేనెప్పుడు కాదన్నాను. నన్నిట్లా యాగీ చేయటం భావ్యం కాదు. నీకు కావలసింది పెత్తనమేగా? అది నీ కొంగున ఉంటేనేం? నా జేబులో ఉంటేనేం? — నేను నీ వాడిని కానా? నా వర్ధనివి కాదూ?" గడ్డం పట్టుకొని నిమిరాను.

"ఛీ పొండి, ఎవరైనా చూస్తారు?"

మెత్తబడ్డట్లే లెక్క. ఆడది— 'ఎవ రైనా చూస్తారు' అంటూ వసిగిం దంటే దారికి వచ్చిందని అర్థం. "మరైతే నేను వెళ్ళుతున్నాను" అంటూ లేచి మంచం క్రింద మరచెంబులోని మంచి నీర్లాన్ని తాగించాను. పర్వతవర్ధని నన్ను నమ్మి దీక్షకు ఉద్యాపన చెప్పింది.

— ఇది సిద్ధాంతం కాదు. ఆనవమర్థ ధూర్తవత్వాన్ని, నైతిక విలువలు దిగ జారటం, ప్రజల జీవనాడిని తెలుసుకో దానికి ఇష్టగించని ప్రభుత్వ దృష్టిని సమస్యమీదికి మళ్ళించడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్న ప్రతి వాడిని తాగుబోతుగానో

అవకాశవాదిగానో సంఘానికి చూపించడం బుద్ధి చాతుర్యం అంటారు. ఎప్పుడు ఏ పని చేయాలో చేసేవాడికి కూడా తెలియకపోవడం సమర్థత. అచ్చ తెనుగులో పదవిని నిలబెట్టుకోవడం అంటారు.

రాత్రి నానబెట్టిన ఇడ్లీ పిండి తెల్లవారేసరికి పులియడం మార్పు. ఈ మార్పు పదార్థానికి, సమాజానికి వర్తిస్తుంది. సమాజానికి నీతి నియమాలు ప్రాణం. నీతి నియమాల విలువలు మారినప్పుడు సమాజం కూడా మారిపోక తప్పదు. ఒకప్పుడు ధర్మానికి విశాలమైన అర్థం ఉంది. ఇప్పుడు ధర్మం అంటే సైన దానంచేసి స్వర్గానికి సెట్టు కట్టుకోవడం. అట్లాగే న్యాయానికి కోర్టు న్యాయమూర్తిని, శాంతిని స్థాపించడం అంటే తెల్ల పావురాన్ని ఎగరేయడంతో సరిపెట్టుకోవటం అనే సంకుచితార్థాలు వచ్చాయి. నియమ రహితమైన సమాజం ఎక్కువ కాలం నిలవదు. అయినా, పోయేదాన్ని పట్టుకుంటే ఆగుతుందా! మనం ఉన్నంత వరకు ఉంటే చాలు.

పదిరోజులయినా సర్వతసర్ద ని తాళం చేతులు అడగలేదు. అడిగినా ఇచ్చే తత్వం కాదు నాది.

రాత్రి నేను పడుకున్న మంచం క్రింద టపాకాయ పేలింది. రబ్బరు పాము పైనుండి పక్కలో పడింది. నలుగురు పిల్లకాయలు వెలుగుతున్న హరికేన్ లాంతరు పట్టుక వచ్చి, "ఎన్ని రాళ్ళతో చిన్నా పగలగొట్టగలవ్?" అంటూ పందేలు వేసుకోసాగారు.

తెల్లవారటం పాపం! విప్లవం కొడుకు నిరోధ్ రబ్బరు గొట్టాన్ని బెలూన్ లా ఊది నా చెవి దగ్గర పగలగొట్టి నిద్ర లేపాడు. స్టాలిన్ కొడుకు ఊరి బయట నుండి కుంభ కవళపు చెంబును రోడ్డు మీద పడవేసి ఫుట్‌బాల్‌లా తంతూ వచ్చాడు. "సొట్టు తీయించుకు రారా" అంటూ చర్చిల్ కొడుకును పంపితే, ఏ భాగాని కా భాగం రెండుగా చేయించుకు వచ్చాడు.

ఇవన్నీ తెలియక కాదు. తెలిసి చేసిన ఘనకార్యాలే. కొంటె పనులు చేసి అన్నీ బద్దలు కొట్టడం, నన్ను చూసి పగలబడి నవ్వటం — వాళ్ళ వ్యవహారం చూస్తుంటే దేశంలో జరుగుతున్న దౌర్జన్య చర్యలు గుర్తుకు వచ్చాయి. దానికి విప్లవం అంటారు వారి భాషలో.

"విప్లవాలు ఎందుకు వస్తాయి?"

"సమాజంలో అందరికి సమానమైన అవకాశాలు లేకపోబట్టి..."

"సమాజంలో అందరికి కావలసింది ఏమిటి?"

"ఎక్కితొక్కి ఎంతరాసినా ఇంతే — దక్కవలసింది కూడూ, గూడూ, గుడ్డా అన్నది అభ్యుదయ కవిత్వం."

"సమాజం కేవలం భౌతికావసరాలైన ఈ మూడింటి మీదనే ఆధారపడి ఉన్నదా? — జీవిత పరమార్థం పారలౌకిక సౌఖ్యం కాదా?"

"కాదు."

"కాదా! అయితే, మన భగవంతుడు కర్మ సిద్ధాంతం, పునర్జన్మ ఇవన్నీ గో ... హిందే నా?"

"మనిషి వైజ్ఞానికంగా ఎంతో పురోగమించాడు. చంద్రమండలంలో తన అస్తిత్వాన్ని నెలకొల్పాడు. కాలాన్ని, దూరాన్ని జయించి వేగాన్ని పుంజుకున్నాడు. ప్రకృతి శక్తుల నెన్నో వశం చేసుకున్నాడు. అందుచేత మనిషిలో ఆత్మ విశ్వాసం ఎక్కువై భగవంతుడినీ, పాపపుణ్యాలను, పునర్జన్మనూ కాదంటున్నాడు. కేవలం ఐహిక సౌఖ్యమే వాస్తవమైన సౌఖ్యం అనే విశ్వాసం ప్రబలం కాసాగింది."

"అయితే, ఐహిక అవసరాలు తీరకనే విప్లవం వస్తున్నదా మనదేశంలో?"

"తీరే పద్ధతులలో తీరవలసినంతగా

కుంభాభిషేకం (శ్రీ కాళహస్తి)

ఫోటో— పి. శివకృష్ణప్రసాదు (మద్రాసు – 36)

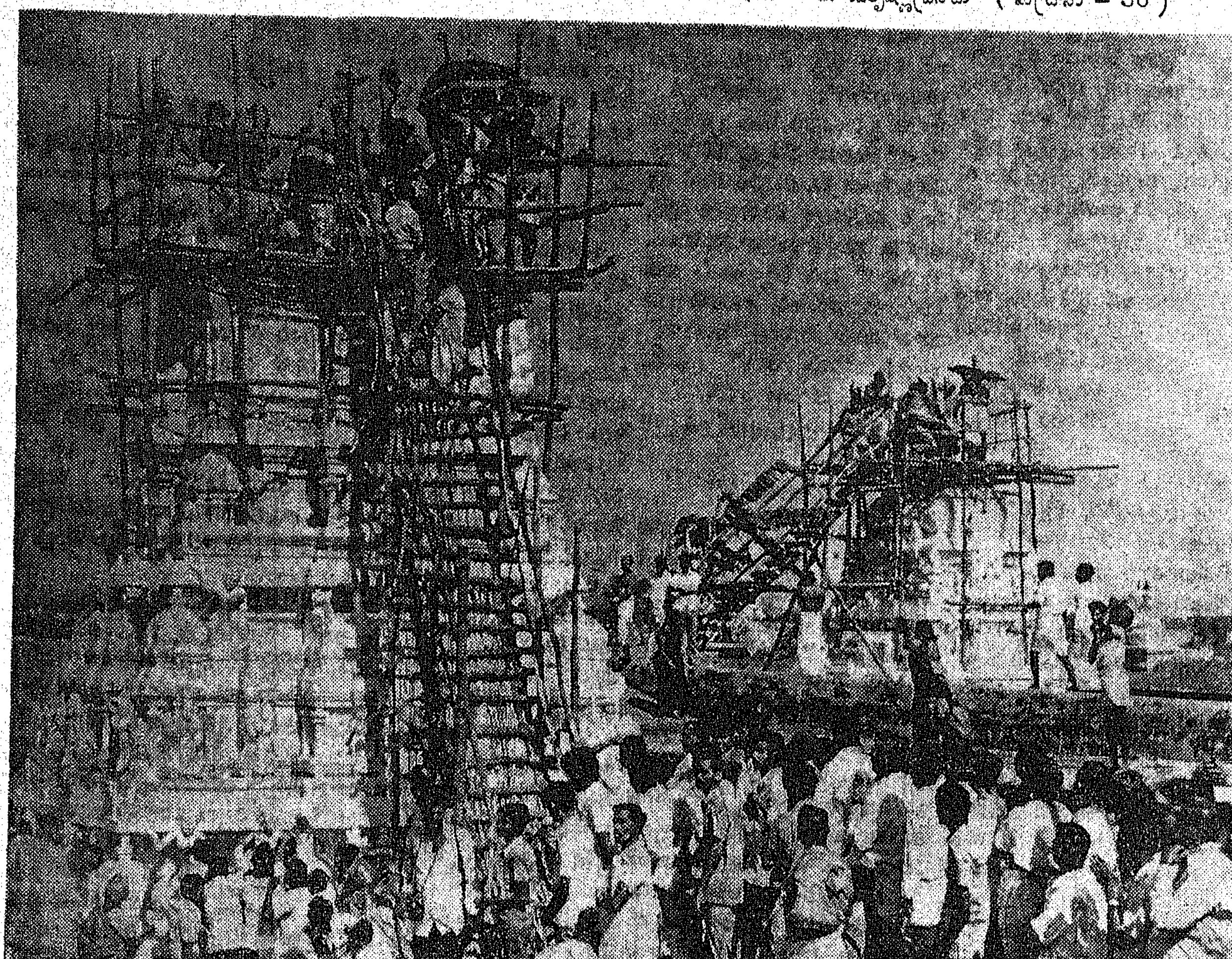

తీరటం లేదు. భూస్వామ్య వ్యవస్థ సామాన్యుని బానిసగా మార్చేసి గోచీ గుడ్డతో వదిలేసినట్లే, పెట్టుబడి దారి వ్యవస్థ ఆ గోచీ కూడా ఊడలాగేసు కుంటోంది. సమాజంలో కనీసావసరాలు లభించక అనేకులు బాధపడుతోంటే కొంతమంది అధికారాన్ని చేజిక్కించుకొని విలాసమయ జీవితం గడుపుతోన్నారు. ఈ అస్తవ్యస్త సమాజానికి ఆఖరు సమాధి కట్టడానికి బహిరంగంగా కనబడు తోన్న రూపాలే దౌర్జన్యం, హింస ..."

"అయినా, మా ఇంట్లో ఈ గొడవ లన్నీ లేవుగా?"

"నాకేం తెలుసు? ఇంటి యజమానిగా నీవే చెప్పాలి జవాబు."

నా అంతరాత్మకు, నాకు జరిగిన సంభాషణ లోకానికి సంబంధించినట్టిది. —నా కొడుకులు, కోడళ్ళు, పిల్లలు —అంతా సుఖపడుతున్నారు. నా ప్రభుత్వంలో అవినీతి లేదు. ఉన్నా లెక్కలోనిది కాదు. అసలు ప్రపంచంలో అవినీతి లేని దేశం ఏది?" అనుకొని మనసును సమాధాన పరచుకున్నాను.

వారం తిరగలేదు. గాంధీ కొడుకుని స్టాలిన్ కొడుకు చావ బాదాడని ఇద్దరు తల్లుల మధ్యన పశ్చిమాసియా ప్రజ్వరిల్లింది. చర్చిల్ జేబులో పెన్ను పోయింది. నిక్సన్ పెళ్ళాం వాచీ గదిలో మేకుకు వేళ్ళాడేది కాళ్ళు వచ్చి పారిపోయింది. గౌతమ బుద్ధుడి కొడుకు ఇంగ్లీషు పుస్తకంలోని పేజీలన్నీ శివాజీ కూతురు చింపి పడవలాట లాడింది. వరస చూడబోతే సూర్యకాంతం, ఛాయా దేవి తల్లీ బిడ్డలుగా వేసి కథ నడిపిన తెలుగు సినిమా క్లైమాక్సు సీనులా ఉంది.

పర్వతవర్ధని మౌనవ్రతం పట్టిన మహర్షిలా — దివాలాకోరు విధానాలని చూస్తూ కండ్లు మూసుకున్న మధ్య తరగతి మేధావిలా ఉంది. సమస్యలను నాతో చర్చించటానికి రాలేదు. ఇదివరలో మాత్రం వచ్చిందా? దేనిని ఎలా నిర్వహించుక వచ్చిందో మన ప్రణాళికా రచయితలు చూసి నేర్చుకోవాలి అన్నంత ఇదిగాచేసి ఏ గొడవలు లేకుండా చూసింది.

ప్రతి నెల ఆరు వందలు ఇచ్చే స్టాలిన్ బాబు సొంతఖర్చు లున్నాయంటూ మూడు వందలు ఇచ్చాడు. వాసన ఎట్లా పసిగట్టారో...ప్రతివాడు ఏభై పర్సెంటు కోత పెట్టాడు. డెఫిషిట్ బడ్జెట్‌ను ఎదుర్కోవలసి వచ్చింది.

ఇల్లు అనేది నిజంగా దేశమైపోతే అప్పులు లేవటానికి జంకు ఉండదు. ఉన్న డబ్బును పరిపుచ్చుకునే మనస్తత్వం కలవాడిని కాబట్టి సబ్బులు బ్లాక్‌లో కొనలేదు. పంచదార కంట్రోలులో ఇచ్చి సంతసరకే తెప్పించాను. సినిమాలు, పౌడర్లు, చీరెలపై కోత విధించాను. అందరి మనస్సులు చిన్నబుచ్చుకున్నాయి.

రాత్రి పార్లమెంటు భవనంలో అంతా సమావేశమయ్యాము. ప్రతిసారిలా సబ్బు జాతి వాసనలు మత్తెక్కించటం లేదు. అందరి ముక్కులూ గాలిని పీలవటం లేదు. పీలుస్తే "థూం" అని చప్పుడవుతుం దేమోనంటూ ప్రతివాడి మనసులో పీకింది. పర్వతవర్ధని రానని బిగదీసు కుంటే బ్రతిమాలి తీసుకువచ్చారు.

మహాత్మాగాంధీకి ఉపన్యాసాలు కొట్టిన పిండి. చర్చను ప్రారంభిస్తూ కోడళ్ళ మధ్య సయోధ్య లేకపోవటం, పిల్లలు ఒకర్ని ఒకరు గిల్లుకోవటం, గోక్కోవటం తన్నుకోవటం, గదులలోని వస్తువులు మాయం కావటం...పెద్దలను చిన్నలు గౌరవించక పోవటం వల్ల అనేక అనర్థాలు పుట్టటానికి ఆస్కారముందని ఫ్రెంచి రివల్యూషన్ దగ్గర నుండి బంగ్లాదేశ్ వ్యవహారం దాకా మాట్లాడాడు. కుటుంబ పరువు ప్రతిష్ఠలను గురించి మాట్లాడుతూ రిచర్డ్ నిక్సన్ — అమెరికా అంటూ ఏవేవో చెప్పాడు. పెద్దలను చిన్నలు గౌరవించటం అనేది నేను చెప్పి చేర్పించిన మాట.

"దేశంలో ఉమ్మడి సంసారాలు విచ్ఛిన్నమై పోతోన్న తరుణంలో ప్రాచీన సంస్కృతికి పట్టుకొమ్మగా నిలచిన మన కుటుంబం — మన ఇల్లు చీలిపోయే భయంకర పరిస్థితి దాపురించిందని — దానిని తరించడం మన విధి" అంటూ విప్లవం ప్రబోధించాడు.

ఆడవాళ్ళు సబ్బులు లేవన్నారు. పిల్ల వాళ్ళు సినిమా లన్నారు. నేను డబ్బులు అన్నాను. పర్వతవర్ధని కండ్లు నోరెత్తి చెప్పకపోయినా, పవర్‌కట్ అంటున్నాయి.

పెద్దవాడు లేని ఆటంబాంబు పేల్చే శాడు— 'తనకుకాకినాడ ట్రాన్స్‌ఫరయిం' దంటూ. చర్చిల్ పెళ్ళాం— "మేం హైదరాబాదు చేయించుకుంటున్నాం" అంటూ ప్రకటించింది. ఛత్రపతి—"ఈ ఊళ్ళోనే మరో ఇల్లు చూసి వచ్చాను" అన్నాడు. ఇంచుమించుగా అంతా విడి పోదామనే నిశ్చయానికి వచ్చేశారు చివరికి.

"మరి మా సంగతేమిటి?" నీళ్ళు గారిపోతూ పర్వతాన్ని చూశాను. దాని శరీరం ఒణుకుతోంది. కళ్ళల్లో నయాగరా లున్నాయి.

అందరూ చందాలు వేసుకుని నెలకి వెయ్యి పంపుతామని లెక్క తేల్చారు. "అంత పంపటం దండగ — వృధా ఖర్చులు పెరుగుతాయి. మూడువందలు చాలు" అన్నాడొకడు. దానితో వేలం పాట మొదలయింది. మూడువందల యాభై, నాలుగొందలు — ఐదొందల పాతిక మీద పాట నిలిచి చివరికి అదే ఖరారయింది.

కొందరు ప్రబుద్ధులు— "అమ్మ నొకరు, నాన్న నొకరు తీసుకుపోయి తలా కొన్నాళ్ళు పోషిస్తే పోలా — డబ్బులు పంపటం ఎందుకు దండగ? మనకుమాత్రం ఖర్చులుండవూ?" అంటూ రాగంతీశారు.

నాకుమాత్రం అందరూ కలిసి నిప్పుల మీద వేయిస్తున్నట్లు అనిపించి కళ్ళొత్తుకున్నాను. పర్వతవర్ధని మనవణ్ణి దగ్గరగా తీసుకుని చుట్టూ చేతులు వేసి ఘోరుమన్నది.

నెలరోజుల్లో అంతా ఖాళీ అయింది. ముసల్ముల్ని ఇద్దరిని వదిలేసి తలా ఒకదారి చూసుకున్నారు. అంకంత ఇంటిలో గుండెలు గుభేలు మనిపించే నిశ్శబ్దంలో ఒక మూల చెంగు పరుచుకొని పర్వతవర్ధని, మరో మూల పడక కుర్చీలో కునికిపాట్లు పడుతూ నేను ...

ఇంతటి దారుణ పరిస్థితి దాపురించ డానికి కారణం ఎవరు? అనిపిస్తుంటుంది. పర్వతవర్ధనా? నేనా? కాసేపు అది, కాసేపు నేను.

ఏది ఏమైనా సవ్యంగా నేను వ్యవహరించి ఉంటే ఈ కొంప ఇట్లా అయి ఉండేది కాదు. అధికారంలో ఉన్నవాడికి చిత్తశుద్ధి లోపిస్తే ఇల్లు కానీయండి, దేశం కానీయండి ఇట్లా అస్తవ్యస్తంగా అయిపోయి కాకులు చింపిన విస్తరాకులా తయారవుతుంది — తప్పదు.

ఎప్పుడూ పిల్లల కేకలతో, కోడళ్ళ పకపకలతో, తియ్యని గుసగుసలతో, కొత్త చీరెల రెపరెపలతో, వంట ఇంటి స్టీలు సామానుల ఘలంఘలంతో, పార్లమెంటు సమావేశాల గుబాళింపులతో నిత్యనూతనంగా కళకళలాడుతూ ఖానా హంగామాగా, హడావిడిగా ఉండే ఇల్లు ఇప్పుడు కళలుడిగి, బోసిపోయి దిగులుగా, నీరసంగా పుట్టెడు గుబులుతో రోజులు వెళ్ళమారుస్తూంది.

పర్వతవర్ధని పదిరోజుల్లో పది సంవత్సరాలు తీసుకున్న రోగిలా సగానికి సగం చిక్కిపోయింది. నాకు కూడా ఉత్సాహం చచ్చిపోయింది. ఇంటిదూలాలు లెక్కపెడుతూ కాలాన్ని నెట్టుకొస్తు న్నాను.

చాపమీద బల్లిలా అతుక్కుపోయి ముణగదీసుకొని పడుకున్న పర్వతవర్ధని దగ్గరకు పోయి, "వర్ధనీ!" అంటూ పిలిచాను.

వర్ధని ముసుగు తీసి నా వైపు భయం భయంగా చూస్తూ— "ఏమండీ! ఏమండీ! మన ప్రజలు, మన మంత్రులు, మన గవర్నర్లు ఏరండీ! ఎక్కడకు పోయారండీ?" అంటూ భోరు మంది. నాకు కూడా దుఃఖం ఆగలేదు. ఎప్పుడూ ఏడవని వాడిని ఏడిచాను.

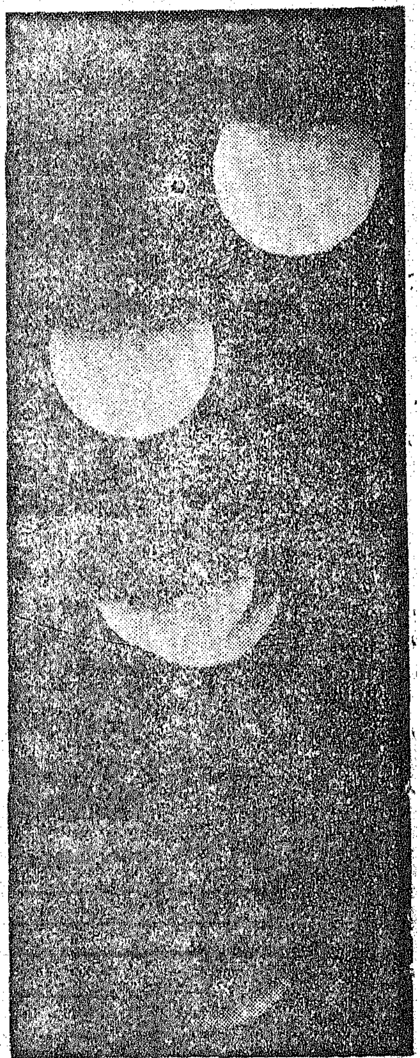

చంద్రగ్రహణం

ఫోటో— ఎమ్. నాగేశ్వరరావు (తెనాలి)

"వర్ధనీ! తప్పయింది. నన్ను క్షమించు. ఇంత అవుతుందనుకోలేదు" అన్నాను కళ్ళు తుడుచుకొంటూ.

వర్ధని— "క్షమించు" అన్న నా నోటిని చేతితో మూస్తూ, "పాపిష్టిదాన్ని — తప్పంతా నాదే! ఆ పాడు అలవాట్లు మాన్పించటానికి చేశాను" అన్నది వెక్కుతూ.

ఇద్దరం కలిసి వులుకు వులుకున మా ఇంటిని కలయచూశాము.

ఇప్పుడు మా ఇల్లు ప్రజలు విడిచి పెట్టిన దేశం.

దానిలో ఉన్న ఆరు గదులు ...?

నేను ...? ?

పర్వతవర్ధని ... ? ? ?

కుమార రత్నాలు, కోడలుపిల్లలు, పార్లమెంటు భవనం ... దుఃఖంతో గొంతు పూడుకు పోతూన్న నేను ఇప్పుడేం చెప్పలేను. ★